

V kratkem pregledu razvoja slovenskega gorništvaja je v knjigi med drugimi omenjen tudi **Fran Kocbek**, ki se je sam imenoval turist in je vodil Savinjsko podružnico nad 33 let (ustanovni zbor 28. avgusta 1893, občni zbor 12. maja 1927, ko so prenesli sedež v Celje). Sedaj ima spomenik pri Domu planincev v Logarski dolini.

V poglavju Gorništvajo je zapisano, da je del identitete slovenskega naroda, opisana je tudi vloga med drugimi športnimi zvrstmi. Avtor postavi vprašanje in odgovori nanj, zakaj naj je gorništvajo v šoli in v učnem načrtu šolske športne vzgoje z vsemi smotri. Prebrati je vredno večno vprašanje (menda z množico odgovorov), zakaj gremo v gore. Vsekakor gre za zanimivo razmišljanje in opredelitve. V PV (1992/387) je zadnji o tem pisal **dr. V. Škerlak**.

Zatem so v knjigi praktični napotki za izlet ali pohod. Pregled veznih poti je podan na svoj način. Tako naj bi Štajersko-Zagorska krožna pot za Maccljem sedaj prekoračila državno mejo pri izviru mejne reke Sotle. Točno stanje teh poti pa je sila težko napisati. - Pri prehrani bi morda v tabeli zapisali vrednosti v joulh, paziti bi morali na pojem teže in mase, slednja ima kilograme, prva pa ima sedaj v prospektih za vrvi zapisano enako številko kot prej, le enoto daN. O tem me je poučil med drugimi tudi **dr. France Avčič**, ki sem mu ob predavanju o lepotah naših gor v Celju vtaknil v projektor okoli 360 diasov.

Zelo dobro je obdelana odgovornost, čeprav, kot piše avtor, se bodo »paragrafi« spremenili, ker bo nov zakon. S primeri so obdelane nevarnosti in neprijetnosti na izletih, kajenje in hoja, pa še kaj o vremenu. Tudi o obnašanju in našem častnem kodeksu teče beseda, pa o varstvu narave, bivakiranju, izletih z majhnimi otroki, in na starejše tudi ne pozabi. Opisan je obrambni vidik gorništvaja.

Knjiga je dobrodošel učbenik za vodnika za tisti del, ki je zapisan v uvodu. Drugo je treba poiskati v drugih virih (npr. Turno smučanje, Fak. za šport, 1987, istega avtorja) in vzgojnih publikacijah Planinske založbe. Oceno knjige kot fakultetnega učbenika bodo zapisali drugi, ki so za to poklicani.

Božo Jordan

Polhograjsko hribovje

Ob 95-letnici zavarovanja prvih dveh rastlin pri nas (očnice - *Leontopodium alpinum* in kraljeve rože, igalke - *Daphne blagayana*, cvet na ovitku) in 155-letnici obiska saškega kralja **Friderika Avgusta** v Polhovem Gradcu je Geodetski zavod Slovenije izdelal karto Sprehodi po Polhograjskem hribovju. Izdala in založila jo je občina Vič-Rudnik s sodelovanjem TD, KS in

Promocijsko informativnega centra Ljubljana (1993), tiskala pa tiskarna Dan v neznani nakladi. Merilo karte je podano le grafično (morda 1 : 30.000). Od posebej označenih poti je narisana le Slovenska geološka pot (od 260 do 279), čeprav potekajo tu še druge. Označene planinske poti so narisane z rdečimi črticami, na zadnji strani kratko opisane peš poti pa s pikicami. Na karti so štiri planinske postojanke. Karta razlikuje točne višine (kurzivno zapisano) in srednje nadmorske višine krajev. Kakršnako koli mreža ni narisana. Ekvidistanca plastnic je na 20 metrov in glavne so oštevilčene, da z lahkoto določimo nadmorsko višino. Zadnja stran karte je dobra informacija, prevedena tudi v angleščino.

B. J.

Zbornik PD Kamnik

Kamniške Alpe so dobile še en pomemben knjižni zapis - tokrat zelo drugačen, kot smo jih bili vajeni doslej. Kamniški planinci in alpinisti so zapisali kroniko svojega društva, ki je bilo prvo lokalno slovensko planinsko društvo. Ustanovljeno je bilo istega leta kot osrednja slovenska planinska organizacija: v lanskem letu sta torej Slovenska planinska zveza in kamniško planinsko društvo slavili stoletnico svojega obstoja.

Ob tem jubileju so Kamničani izdali Zbornik, ki je prav gotovo prva tako velika knjižna izdaja kakšnega slovenskega planinskega društva. Številni avtorji so v knjigi zbrali stare dokumente, slike, razglednice, pripovedi, fotografije, zemljevide, spiske, ki so iz njihovega Zbornika naredili dragocen dokument o življenju kamniških krajev v zadnjih sto letih.

»Ni ga mesta na slovenski zemlji, ki bi živelo tako kot Kamnik s svojimi gorami ... Kamnik je srečno mesto, starodavno človeško gnezdo, spleteno v naročju alpskega sveta, z njim živi in je spojeno z njim ...«

Leta 1893 je vrli kamniški župan **Josip Močnik** ne glede na to, da je bil visok uradnik črno žolte monarhije, ki je imela nemščino za uradni jezik, napisal vabilo »vrlim narodnjakom« v slovenščini. Vabil jih je na »nujni, važni pogovor dne 19. 7. 1893«.

Kamniški narodnjaki so se odzvali županovemu povabilu in se na tem prvem »nujnem, važnem pogovoru« dogovorili, da se spustijo v bitko z vsemi petimi sekcijami Deutscher - und Österreichischer Alpenvereina, ki so v tistih dneh postavljale planinske postojanke po naših gorah.

To je bil čas, ko je novinar v Slovenskem narodu prizadeto zapisal: »Ni zadosti, da nam nemščino po svojem Schulvereinu silijo v šolo, oznanjujejo jo tudi po najvišjih stenah naših gora.«

In ravno v teh odločilnih dneh so kamniške gore dobile svoje župnike Aljaže in že so po starih Grintovcih rasle kočje. Kamničani so vzeli v svoje varstvo ves svoj okraj - od Malega gradu, kjer trdosročna grofica Veronika, zakleta v kačo, še danes čuva svoj zaklad, do Starega gradu, ki je danes »razvalina viharjev in časa«, do melišč v »Gamsovem skretu, pod Skuto in Kompotelo, na Podih in Slemenu, vse tja do Robanovega kota, kjer se v tropih pase gams in se oglašča divji petelin, sin tišine«, in do Kamniške Bistrice, kjer so nekdaj gospodarili rokovnjači. Dolga desetletja velika monarhija ni mogla ugnati čete skrivačev, ki jih je vodil legendarni vodja **Nande Jerman**.

Takoj po svoji ustanovitvi Kamniško planinsko društvo že vabi gornike v ta gorski svet in skrbi za varno hojo po gorah: »Na visoke planine naj gre le zdrav hodec in tak, ki je že vajen daljših pohodov ter je srčen in vztrajen. Kogar rada omotica obide, naj raje ne hodi na nevarne steze!

Oprava hribolazčeva mora biti taka: gorski čevlji - podplati podkovani z žrebliji, ki stoje gosto skupaj. Ob močnem vetru je treba klobuk privezati na suknič z motvozom. Dame si morajo preskrbeti lodnasto krilo, razen tega naj imajo pelerino z lodnasto kapuco proti dežju, in okrogel slamnik. Dežnikov in sončnikov ne nosi nihče v gore!«

To so pač navodila meščanom; kamniškim domačinom ni bilo treba takih nasvetov. »Vsak hribovski kmet je zanesljiv vodnik. V coklah, brez nogavic, s sekuro za pasom, brez palice lazijo ti ljudje tako varno po stenah, da ne moreš prikriti svojega začudenja,« piše **dr. Frischauf**, raziskovalec Savinjskih Alp v začetku našega stoletja.

V tem času so kamniške gore rodile nekaj legendarnih gornikov, ki bodo v ljudskem spominu živeli vse čase. Eden med njimi je stari **Tine Slatnar - Bos**, »gornik, plezalec, lovec, bistriški gornjan, legenda Grintovcev«.

Minevajo desetletja, ko kamniško planinsko društvo širi svoje dejavnosti na različna področja: na gradnjo koč, vodništvo, izletništvo, publicistiko, gradnjo žičnic, varstvo narave, organizacijo gorske straže, skrb za pomladke - in še na marsikaj. Medtem v kamniškem planinskem društvu zraste vrsta vrhunskih alpinistov, ki prispevajo svoj bistveni delež k vzponu slovenskega alpinizma v svetovni vrh.

»Kaj je alpinizem?« se sprašuje pisec alpinistične kronike v Zborniku. »Ne vem, samo slutim. Sončni vzhod, rosa v travi, veter v skalah, poteg čez previs, znojno čelo, planika v steni, risanje skic smeri, merjenje naklonine, pesem dežja po strehi bivaka, nenehni nemir, strah za tovariša, spraševanje, zakaj in za kaj, sekanje stopinj v led, plaz, plezalček, ki me s strahom opazuje, ko plezam mimo njegovega gnezda, vihamik na robu stene, ves bel in star, opran od neviht in ožgan od strel, sonce, ujeto v kapljicah rose na pajčevini, iskanje samega sebe ...

Alpinizem je vse to skupaj.«

»Človek je osvajal gore in gore so osvajale človeka. Dogajale so se gorske nesreče,« piše kronist gorske reševalne službe v Zborniku. »Domačini - drvarji, lovci, pastirji in vodniki - so bili vedno najbližja pomoč. Nikdar niso prenehali biti gorski reševalci. Že osiveli in sključenih hrbtov so še vedno našli pot do nas, mlajših. Dolžni smo, da njim v spomin ostanemo hvaležni za vsa njihova dejanja.«

»Na pomoč! Na pomoč! Glasovi so se zamolklo odbijali od sten in grap Kurje doline ...«

In kako gre danes kamniški GRS?

»Strokovno se sami usposabljam. Smo prvi reševalci v Sloveniji, ki smo opravili izpite za radioamaterje, zato smo postali zelo uspešni pri hitrem obveščanju reševalcev ob nesrečah, kar je neprecenljivega pomena.«

Še marsikaj je zbranega na več kot 300 straneh velikega formata kamniškega planinskega Zbornika, ki ga je skupaj z uredniškim odborom pripravil Aleksander Sarnavsky, v njem pa je tudi obsežno dokumentarno in slikovno gradivo. Izid so sponzorirala številna kamniška podjetja in tako omogočila, da je ta lepa knjiga dostopna slovenskim planincem. Predvsem pa so s to knjigo Kamničani dokazali, da znajo z združenimi močmi narediti nekaj lepega za svoj kraj in za svoje gore.

Dušica Kunaver

Bela krajina

Geodetski zavod Slovenije je izdal izletniško karto Bela krajina v merilu 1:50000. Obsega območje od Trške gore do Kostanjevice na severu, na jugu in vzhodu malo čez državno mejo, na zahodu pa se delno pokriva s karto Kočevsko (PV 1993/134), le da sega višje nad Novo mesto. Meja karte se dá sedaj zapisati tudi drugače, ker je rob geografska (geodetska) mreža. Obsega od okoli 15° do 25° geografske dolžine in 45° 5' do 45° 50' širine. Narisana je mreža in označena s številkami in crkami. In tako se hitro najde planinski dom na Mirni gori z učno gozdno potjo v A - 5. Na karti so narisane markirane planinske poti, posebej so označene Trdinova pot, Slovenska geološka pot in E 7, ni pa označena TV pot.

Sedaj imamo delno rešen problem orientacije karte. Vrisani so poldnevnik, ki kažejo na geografski sever. Na karti ni zapisane magnetne deklinacije (pri nas menda zahodna), ki je majhna. Tako ta rob karte kaže na »koordinatni sever«, ker je karta pravokotne oblike, topografska pa trapezne. Toda o tem mnogo več preberemo v reviji Tabor.

Na zadnji strani karte so opisi krajev v slovenskem, nemškem in angleškem jeziku s seznamom gostišč, gostiln in dveh planinskih postojank, ki so pomagale pri izdaji izletniške karte. Planincem pride ta karta zelo prav, ker vodnika za ta predel še nimamo.

B. J.